

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ σέ δρόμους ποιμαντικής διακονίας

Ἡ ἐνσυνείδητη συμμετοχή τῶν ἐνοριτῶν στό ἐνοριακό ποιμαντικό ἔργο*

α'

Τοῦ Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Τό ποιμαντικό ἔργο καί οἱ λειτουργίες του

Καί μόνο νά θέλαμε νά ἐμβαθύνουμε καί νά ἀναπτύξουμε τίς ἐννοιες πού περικλείονται στόν τίτλο τῆς εἰσηγήσεως, πού ἡ ὀργανωτική ἐπιτροπή τοῦ Συνεδρίου μᾶς ἀνέθεσε, θά μπορούσαμε νά ὀργανώσουμε ἕνα ὀλόκληρο συνέδριο. Πραγματικά, τὸ νά μιλήσει κανεὶς γιά τὸ ποιμαντικό ἔργο τῆς Ἐνορίας εἶναι κάτι πού δέν ἔχει τέλος. Αὐτὸ τὸ ἔργο ἀνήκει στήν κατηγορία τῶν μεγάλων καί καλῶν συνάμα ἔργων καί ἀπαιτεῖ πολλή δουλειά γιά νά πραγματοποιηθεῖ. Ἐνα ἔργο, πού σκοπὸ ἔχει νά οἰκοδομήσει τὴν Ἐκκλησία σέ τοπικὸ ἐπίπεδο καί νά συμβάλει στή συγκρότηση τῆς μιᾶς ποιμνῆς ὑπὸ τὸν ἕνα ποιμένα. Ἐργο πολὺ σημαντικό, γιὰτὶ αὐτὴ ἡ συγκρότηση τροχοδρομεῖ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου καί ὁδηγεῖ τὸν πιστὸ ἀνθρώπο στὴ θέωση. Αὐτὸ τὸ ἔργο ἐπιτελεῖται μέσα ἀπὸ τίς τέσσερις λειτουργίες του, πού εἶναι λειτουργίες τῆς ἴδιας τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἐκκλησία, ὡς γνωστὸν, συγκροτεῖται μὲ τὴν ἐπιτέλεση τεσσάρων λειτουργιῶν. *Τῆς μαρτυρίας, τῆς λατρείας, τῆς κοινωνίας-ἐπικοινωνίας καὶ τῆς διακονίας.* Αὐτὲς οἱ λειτουργίες, ὅσο καί νά διαφοροποιῶνται στίς μορφές πού θά πάρουν ἐνεργοποιούμενες, δέν αὐτονομοῦνται, δέν λειτουργεῖ δηλαδή ἡ μία ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀλλὰ συντονίζονται, ἔτσι ὥστε ὅλες νά σκοπεύουν στόν ἕνα καί μοναδικὸ σκοπὸ πού ἀναφέρθηκε.

Ἔτσι, εἴτε δίδουμε μαρτυρία στὴν ἱεραποστολή, στὸ κήρυγμα, στὴν κατήχηση, στὴ διδασκαλία· εἴτε συναγόμεσθε γιά νά λατρεύσουμε τὸ Θεὸ φιλοκάλως καί νά ἀγιασθοῦμε στὰ ἱερά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας, στίς ἱερὲς ἀκολουθίες καὶ ἱεροπραξίες καὶ στὸ κατ' ἐξοχὴν Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας στὰ πλαίσια τῆς Θείας Λειτουργίας· εἴτε κοινωνοῦμε καί ἐπικοινωνοῦμε μεμονωμένα ἢ σέ μικρὲς καί μεγαλύτερες ὁμάδες· εἴτε διακονοῦμε ὑπηρετώντας τὸν ἀνθρώπο στίς ἀνάγκες του (φτώχεια, ἀρρώστια, ξενιτεία, ἀθλιότητα, κοινωνικὴ καὶ ἀτομικὴ)· φροντίδα μας εἶναι ὅλες αὐτὲς οἱ ἐνέργειες νά δείξουν στόν ἀνθρώπο τὴ θέση του, πού ἀνήκει καί πού εἶναι καλεσμένος νά εἰσέλθει. Δηλαδή, ἐνεργώντας κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, ὀφείλουμε νά ἔχουμε συνείδηση τῆς ποιμαντικῆς διαστάσεώς του, δηλαδή τί ἐξυπηρετεῖ καί πού σκοπεύει ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἐνεργοῦμε.

Ἐμεῖς στὴν Ἐκκλησία δὲ δίνουμε μαρτυρία γιά τὴ μαρτυρία· δέν ἀγιαζοῦμε γιά νά ἀγιαζοῦμε (σὰν ὁ ἀγιασμός νά ἀφοροῦσε μόνον αὐτὸν πού ἀγιαζει ἢ ἀγιαζεται, σὰν κάτι τὸ ἀτομικὸ καὶ τὸ μεμονωμένο)· δέν κοινωνοῦμε ἢ ἐπικοινωνοῦμε γιά νά βρισκόμαστε ἀπλῶς σέ ἐπαφή ἢ σέ συζήτηση· δὲ διακονοῦμε ἀπλῶς γιά νά διακονοῦμε καί νά παρέχουμε ὑπηρεσίες· μὲ λίγα λόγια δέν ὑπηρετοῦμε κάποιον δόγμα ἀντίστοιχο ἐκείνου πού κηρύσσει ὅτι εἶναι «*ἡ τέχνη γιά τὴν τέχνη*».

Ὅ,τι γίνεται στὴν Ἐκκλησία γίνεται γιά

* Εἰσηγήση στὸ Α' Ἱερατικὸ Συνέδριον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν: Ἡ Ἐνορία στὸν 21ο Αἰῶνα, πού ἔγινε 15-16 Μαΐου 2001 στὴν Αἴθουσα «Μελίνα Μερκούρη» στὸ Στάδιο Ειρήνης καὶ Φιλίας, στὸ Νέο Φάληρο.

τήν Ἐκκλησία. Γιὰ νὰ αισθανθοῦν οἱ ἄνθρωποι ὅτι γίνονται Ἐκκλησία, ὅτι ἀνήκουν στήν Ἐκκλησία, ὅτι συνάγονται σ' αὐτή τή νέα μονάδα καί ὅ,τι τοὺς παρέχεται, ἔχει τήν πηγὴ του σ' αὐτὸν τὸν νέο τρόπο διαχειρίσεως, πού ὀφείλεται στὴ φανέρωση τῆς Οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο.

Ξαφνικά, οἱ ἄνθρωποι συνειδητοποιοῦν ὅτι δὲν εἶναι ριγμένοι καὶ χαμένοι σ' ἓνα κόσμο ἄσχετο καὶ κενὸ νοήματος, ὅπως ὀρισμένοι εὐαγγελίζονται: ἀνήκουν σὲ μία καινὴ ἀνθρωπότητα, πού συνάγεται καὶ συγκεντρώνεται περὶ τὸν ἓνα Ποιμένα καὶ Σωτήρα Θεό· βρίσκονται στήν περιφέρεια ἐνὸς κύκλου πού ὅσο πλησιάζουν πρὸς τὸ κέντρο του τόσο προσεγγίζουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο περισσότερο, γιὰ νὰ γίνουν τελικὰ ὅλοι ἓνα, ἓνα μὲ τὸν ἓνα Θεό.

Μεγαλειώδη εἰκόνα ἀλλὰ καὶ πραγματώση αὐτῆς τῆς ἐνότητος, αὐτῆς τῆς «παγκόσμιας σύναξης» ἔχουμε στὴ σφραγίδα τοῦ προσφερομένου γιὰ τὴ θεία Εὐχαριστία ἄρτου. Ἐν παρατάξει, ἀποτυπώνεται τὸ πλήρωμα, «σύμπασα ἡ Ἐκκλησία», τῆς ὁποίας τὰ μέλη εἶναι σφιχτοδεμένα σὲ μίαν ἄρρηκτη ἐνότητα. Ἡ πραγματικότητα αὐτὴ ἀποδίδεται θαυμάσια στὴ Διάταξη τῆς Προσκομιδῆς τὴν συντεθεῖσα ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Φιλοθέου:

«Ἴδωμεν δέ, πῶς καὶ διὰ τούτου τοῦ θείου τύπου καὶ τοῦ λόγου τῆς ἱερᾶς προσκομιδῆς, τὸν Ἰησοῦν αὐτὸν καὶ τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ, σύμπασαν ὁρῶμεν. Μέσον, αὐτὸν τὸν Χριστόν, τὸ ἀληθινὸν φῶς, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον κεκτημένην ὑπ' αὐτοῦ καὶ συνεχομένην. Αὐτὸς γὰρ διὰ τοῦ ἄρτου μέσον ἐστὶ. Ἡ μήτηρ δὲ διὰ τῆς μερίδος ἐκ δεξιῶν, ἄγγελοι δὲ καὶ ἅγιοι ἐξ ἀριστερῶν, ὑποκάτω δὲ ἅπαν τῶν αὐτῶ πιστευσάντων εὐσεβὲς ἄθροισμα. Καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ μέγα μυστήριον· Θεὸς ἐν ἀνθρώποις καὶ Θεὸς ἐν μέσῳ Θεῶν, θεουμένων ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν ὄντος Θεοῦ σαρκωθέντος ὑπὲρ αὐτῶν. Καὶ τοῦτο ἡ μέλλουσα βασιλεία καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς τὸ πολίτευμα. Θεὸς μεθ' ἡμῶν ὁρῶμενός τε καὶ μεταλαμβανόμενος. Καὶ οὐ χώρα ἀπίστοις, οὐδέ γε μὴν ἑτερόφροσι. Τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; Ἐπεὶ καὶ ἐξαροῦσι, φησί, τοὺς πολλοὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων οἱ ἄγγελοι».

Αὐτὸ τὸ σπουδαῖο ἔργο ἐπιτελεῖται, λοιπόν, καὶ σὲ ἐπίπεδο ἐνοριακὸ καὶ χαρακτηρίζεται ὡς ποιμαντικὸ ἐνοριακὸ ἔργο.

Ἐνσυνείδητη συμμετοχὴ καὶ στάση

Αὐτὸ τὸ ἔργο σκοπεύει κυρίως νὰ συνάξει τοὺς ἐνορίτες στήν ἐνορία. Οἱ ἐνορίτες μιᾶς ἐνορίας ἀποτελοῦν, γιὰ νὰ μιλήσουμε μὲ τὸ καθιερωμένο λεξιλόγιο, τὸ ποίμνιο τῆς ἐνορίας. Σύμφωνα μάλιστα μὲ μία ἔμφαση πού δίδεται τελευταία στὴ διαποίμανση, αὐτὸ τὸ ποίμνιο ἀποτελεῖ καὶ τὸ κέντρο στὸ ὁποῖο ἐπικεντρώνεται τὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, καθότι ἔχουμε νὰ κάνουμε περισσότερο μὲ μιὰ *Ποιμνιοκεντρικὴ Ποιμαντικὴ* ἀντὶ τῆς μέχρι πρότινος ἀσκουμένης *Ποιμενοκεντρικῆς Ποιμαντικῆς* μὲ κέντρο τὸν Ποιμένα. Αὐτὴ ἡ νέα ὀπτική δὲν παραθεωρεῖ τὸν Ποιμένα, ὁ ὁποῖος παραμένει ὁ κύριος μοχλὸς καὶ συντονιστὴς τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου.

Ἀρχίζει, ὁμως, νὰ δίνει μεγαλύτερη σημασία στοὺς ποιμαινόμενους. Ὁ ποιμένας οὕτως ἢ ἄλλως ἔχει τὴ σημασία πού τοῦ δίδει ὁ ἴδιος ὁ θεσμὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ποιμαινόμενος ἐνορίτης ἀρχίζει νὰ γίνεται πόλος ἐνδιαφέροντος ἐκ μέρους τῆς ποιμαινούσης Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐνδιαφέρεται πλέον γιὰ μιὰ ἐνεργὸ συμμετοχὴ τοῦ ἐνορίτη στὸ ποιμαντικὸ ἔργο. Παλαιότερα ἢ καὶ σήμερα ἀκόμα παρατηροῦμε μιὰ παθητικὴ συμμετοχὴ στὰ ἔργα τῆς Ἐκκλησίας. Στόχος αὐτῆς τῆς νέας ὀπτικῆς εἶναι ὁ ἐνεργὸς ἐνορίτης, ὁ συνειδητοποιημένος ἐνορίτης, ὁ ὁποῖος δὲν ἀπολαμβάνει ἀπλῶς τὴ ζωὴ τῆς ἐνορίας, ἀλλὰ καλεῖται νὰ συμβάλει καὶ νὰ προσφέρει σ' αὐτήν.

Ἐχοντας καρπωθεῖ τοὺς ἀγαθοὺς καρποὺς τῆς Ἐκκλησίας, ἐπιθυμεῖ καὶ αὐτὸς νὰ προσφέρει σὲ ὅλο τὸ φάσμα τοῦ ἐνοριακοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου. Ὁ τίτλος τῆς εἰσηγήσεως μιλάει γιὰ ἐνσυνείδητη συμμετοχὴ. Ἐνσυνείδητος, σύμφωνα μὲ τὸ λεξικό, σημαίνει «αὐτὸς πού ἐκτελεῖ μιὰ πράξη, ὡς προῖον ἐπίγνωσης καὶ σαφοῦς ἐπεξεργασμένης ἐκλογῆς» (Γ. Μπαμπινιώτη, *Λεξικὸ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Γλώσσας*, Ἀθήνα 1998, σ. 622, 1720). Μία τέτοια

ασφαλῶς ἐνσυνείδητη συμμετοχή στοῦ ποιμαντικό ἔργο τῆς ἐνορίας ἀποτελεῖ καρπὸ μιᾶς βαθμιαίας ἀναπτύξεως ἐπὶ προσωπικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐνοριτῶν, μιᾶς στάσεως ζωῆς, ὡς πρὸς τὴν Ἐκκλησία, τὴν ἐνορία καὶ τὸ ἔργο της.

Ὁ γραμματικοῦ τύπου ὀρισμὸς τῆς ἐνσυνείδητης συμμετοχῆς συνανατᾶ τὸν κοινωνικοῦ-κοινωνιολογικοῦ τύπου ὀρισμὸ τῆς στάσεως. Νομίζω, ὅτι εἶναι πολὺ βοηθητικὸ γιὰ τὴν περίπτωση πού μᾶς ἀφορᾶ, νὰ ἐγκύψουμε στὴν ἔννοια τῆς στάσεως καὶ νὰ ὀρίσουμε τὴν στάση ὡς μία ὀλικὴ διαγωγὴ, πού κινητοποιεῖ ὀλόκληρο τὸν ἄνθρωπο καὶ ἀποτελεῖ σύνθεση πλήθους λειτουργιῶν. *Οἱ γνωστικές, συναισθηματικές καὶ βουλευτικές λειτουργίες* ὀργανώνονται σ' αὐτὴν σὲ μία πολὺπλοκὴ δομῆ. Μποροῦμε νὰ ποῦμε, ὅτι ἡ στάση ἔχει τὶς ρίζες της στὴν προσωπικότητα, ἢ ὁποῖα εἶναι δυνατὸν νὰ ὀρισθεῖ ὡς τὸ σύνολο τῶν στάσεων ἐνὸς ἀτόμου.

Ἡ στάση ἀναφέρεται πάντοτε σὲ πρόσωπα ἢ πράγματα καὶ εἰσάγει τὸ ἄτομο σὲ σχέση μὲ αὐτά, τὸ προδιαθέτει εὐνοϊκῶς ἢ δυσμενῶς καὶ ἐκφράζεται μὲ λόγια καὶ ἔργα. Ἐνέχει δὲ πάντοτε γνώση, διάθεση εὐνοϊκῆ ἢ δυσμενῆ καὶ δράση, ἢ μᾶλλον προετοιμάζει, προδιαθέτει γιὰ μία ἐνέργεια καὶ συμπεριφορά. Ἐκτὸς αὐτῶν πού ἀναφέραμε, εὐκόλα συμπεραίνεται ὁ *κοινωνικὸς χαρακτήρας* τῆς στάσεως, ἢ *σχέση* δηλαδὴ ἀναφορᾶς πρὸς τὸ ἀντικείμενο, πρόσωπο ἢ πρᾶγμα, τοῦ ὁποῖου προϋποθέτει ἀσαφὴ τουλάχιστον στὴν ἀρχὴ γνώση, ὁ ὁποῖα ὁμως τείνει νὰ καταστεῖ σαφέστερη καὶ καθαρότερη.

Ἐναντι αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου, τὸ ἄτομο διατίθεται νὰ ἐπιδείξει ὀρισμένη συμπεριφορά, θετικὴ ἢ ἀρνητικὴ, εὐνοϊκῆ ἢ δυσμενῆ. Ὅπως δὴποτε, ἡ στάση ἀποτελεῖ μία δυναμικὴ δομῆ, μία ἐξελικτικὴ, ὑποκείμενη σὲ παραλλαγὴς ἰσορροπία. Χαρακτηρίζεται ἀπὸ μία σταθερότητα καὶ εὐρύτητα ἀνταλλαγῶν μὲ τὸ περιβάλλον. Θὰ πρέπει ἐπίσης νὰ γνωρίζουμε ὅτι *μία στάση προκαλεῖ μίαν ἄλλη στάση*, πού δύναται νὰ ἐξελιχθεῖ καὶ σὲ ἀντί-στάση. Νὰ τονίσουμε, δηλαδὴ, ὅτι ἡ στάση τῶν ἐνοριτῶν ὡς πρὸς τὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς ἐνο-

ρίας θὰ ἐξαρτηθεῖ καὶ ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχὴν *στάση* τῶν ποιμένων καὶ τῶν συνεργατῶν τους ὡς πρὸς τὸ ἴδιο τὸ ἐνοριακὸ ποιμαντικὸ ἔργο καὶ ὡς πρὸς τοὺς ἐνορίτες. Θὰ ἐπανέλθωμεν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ζητήματος.

Ὅπως γιὰ κάθε ἀντικείμενο μιᾶς στάσεως, ἔτσι καὶ ἡ κατάλληλη στάση τῶν ἐνοριτῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπευθύνων ὡς πρὸς τὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς ἐνορίας θὰ πρέπει νὰ διακρίνεται ἀπὸ κάποιες *προϋποθέσεις*, θὰ ἔλεγα ἀπὸ ἓνα πνεῦμα τὸ ὁποῖο θὰ ἐμπνέει τὴν στάση καὶ θὰ τὴν καθοδηγεῖ. Τὸ γενικὸ τοῦτο πνεῦμα μπορεῖ νὰ διαφοροποιεῖται κάθε φορὰ στὶς ἐπιμέρους λειτουργίες τῆς στάσεως, στὶς ὁποῖες ἀναφερθήκαμε λίγο πιὸ πάνω. Γιὰ κάθε λειτουργία προϋποτίθεται ἡ ἀρχὴ πού τὴν ἐμπνέει καὶ τὴν κινητοποιεῖ. Ἐτσι, λοιπόν, ἀπαιτοῦνται τρία πράγματα, τὰ ὁποῖα καὶ ἀναφέρονται στὶς τρεῖς λειτουργίες τῆς στάσεως:

– ὡς πρὸς τὴν γνώση ἀπαιτεῖται ἓνα πνεῦμα *μαθητείας*

– ὡς πρὸς τὴν διάθεση ἀπαιτεῖται ἓνα πνεῦμα *ἀγάπης*

– ὡς πρὸς τὴν δράση καὶ τὴν συμπεριφορά ἀπαιτεῖται ἓνα πνεῦμα *ἀσκήσεως*.

Γιὰ νὰ γνωρίσεις κάτι πρέπει νὰ μαθητεύσεις σ' αὐτό.

Γιὰ νὰ διατεθεῖς εὐμενῶς πρέπει νὰ τὸ ἀγαπήσεις.

Γιὰ νὰ δράσεις σωστὰ καὶ νὰ συμπεριφερθεῖς σωστὰ πρέπει νὰ ἀσκηθεῖς στὴν ἐκτέλεσή του.

Ἐπαναλαμβάνω, συνοψίζοντας, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖο νὰ γνωρίζουν, τόσο οἱ ποιμένες ὅσο καὶ οἱ ἐνορίτες τους, τὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς ἐνορίας, νὰ διάκεινται εὐμενῶς πρὸς αὐτὸ καὶ νὰ ἐνεργοῦν ὑπὲρ αὐτοῦ. Δὲν θέλω νὰ ἐπεκταθῶ αὐτὴ τὴ στιγμὴ ὡς πρὸς τὴν ἀναγκαιότητα τῆς γνώσης τοῦ ἐνοριακοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου γιὰ τὴν ἐνσυνείδητη συμμετοχὴ τῶν ἐνοριτῶν. Τὸ ποιμαντικὸ ἔργο σύμφωνα μὲ τὸν ὀρισμὸ ὀφείλει νὰ εἶναι, ὅπως εἶδαμε, «*προῖον ἐπίγνωσης καὶ σαφοῦς ἐπεξεργασμένης ἐκλογῆς*».

(Ἡ συνέχεια στοῦ ἐπόμενου τεύχους)

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ σέ δρόμους ποιμαντικής διακονίας

Ἡ ἐνσυνείδητη συμμετοχή τῶν ἐνοριτῶν στό ἐνοριακό ποιμαντικό ἔργο β΄

Τοῦ Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Δύο προσπάθειες

Ἡ ἄ ἤθελα νά παραπέμψω ἐδῶ σέ δύο προσπάθειες, τίς ὁποῖες, μέ συνεργάτες μου τοῦ Τομέα Χριστιανικῆς Λατρείας, Ἀγωγῆς καί Διαποιμάνσεως, ἀναλάβαμε ἐδῶ καί χρόνια, γιά νά προωθήσουμε τή συνειδητοποίηση τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου ἐκ μέρους τῶν φοιτητῶν μας καί τήν πρόκληση ἐνδιαφέροντος γιά τή συμμετοχή τους σέ αὐτό. Ἡ πρώτη προσπάθεια ἦταν ἡ συγκρότηση ἑνὸς ἐρωτηματολογίου πού φέρει τὸν τίτλο «Ἐνοριακή ὀργάνωση καί ζωή». Ἡ ἐφαρμογή του στοὺς φοιτητές μας βρῆκε ἄμεση ἀνταπόκριση καί πολλοὶ θέλησαν νά γνωρίσουν οἱ ἴδιοι τήν ἐνορία τους σέ ἄλλους καί σέ πολλές περιπτώσεις νά συνεργαστοῦν ἐνεργᾶ σ' αὐτήν. Ἡ ποιμαντική ἀσκηση μέ βάση τὸ ἐρωτηματολόγιο εἶχε τὸν προκλητικό τίτλο «Γνώρισε τήν ἐνορία σου καί γνώρισέ την στοὺς ἄλλους». Τὸ ἴδιο ἐρωτηματολόγιο ἀπέβη ἕνα χρήσιμο ἐργαλεῖο γιά τή γνωριμία τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῶν ἐνοριῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, μέ συγκεκριμένη ἔρευνα πού ἀνέλαβε ὁ Τομέας Χριστιανικῆς Λατρείας, Ἀγωγῆς καί Διαποιμάνσεως στὰ πλαίσια τοῦ μεταπτυχιακοῦ προγράμματος καί μέ πρωτοβουλία τοῦ μεταπτυχιακοῦ μας φοιτητοῦ κ. Τριαντάφυλλου Μπολτέτσου, νῦν γραμματέως τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Φθιώτιδος.

Τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς ἔρευνας, πού μία πρώτη τους ἐπεξεργασία εἶχαμε ὑποβάλλει πρὸ καιροῦ στὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Χρι-

στόδουλο, ὁ ὁποῖος καί τήν εἶδε μέ πολὺ ἐνδιαφέρον, θὰ σᾶς ἐκθέσουμε σέ λίγο μέ τὴ βοήθεια τοῦ κ. Μπολτέτσου. Θὰ σᾶς ἀναπτύξει σύντομα πτυχές αὐτῆς τῆς συμμετοχῆς στό ἐνοριακό ποιμαντικό ἔργο ἐπιλέγοντας ὡς τίτλο τῆς σύντομης εἰσηγήσεώς του: *Ἀπὸ τὴν μὴ συνειδητὴ στάση στὴν ἐνσυνείδητη δραστηριοποίησή του. Ἡ δεύτερη προσπάθεια ἀναφέρεται στὸ γνωστὸ σας ἀπὸ τὴ δημοσίευσή του στὸν Ἐφημέριο (τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1998) ἀλλὰ καί ἀπὸ προβολή του ἀπὸ τὸν Τύπο καί τὴν Τηλεόραση: Παιχνίδι τῆς Ἐνορίας.* Ἡ ἐφαρμογή του ἀπὸ πολλὲς ἐνορίες ἀποκόμισε εὐμενῆ σχόλια καί βοηθάει μ' ἕναν τρόπο εὐχάριστο, καί χάρη στὴν εἰκονογράφηση τοῦ π. Χριστοδούλου Φεργαδιώτη, νά μνηθεῖ οἱ παῖκτες, μικροὶ καί μεγάλοι, στὰ μικρὰ καί μεγάλα μυστικά τῆς ὀργανώσεως καί ζωῆς τῆς Ἐνορίας. Ἐλπίζουμε ὅτι θὰ ἐκδοθεῖ καί θὰ κυκλοφορηθεῖ εὐρύτερα καί μέ τίς ἀναγκαῖες βελτιώσεις, ὥστε νά ἀποβεῖ ἕνα ἐργαλεῖο παιδιᾶς καί παιδείας.

Ὅσο γνωρίζεις ἕνα ἔργο καλύτερα, τὸ ἀγαπᾶς καί καλύτερα καί προδιατίθεται θετικὰ νά συμμετάσχεις σ' αὐτό καί ἀποκτᾶς τὴ βούληση ν' ἀποβεῖς οὐσιαστικὸς συντελεστής στὴν πραγμάτωσή του. Δέν θὰ ἐπιμείνω περισσότερο πάνω σ' αὐτό. Ἀνήκει στὰ αὐτονόητα.

Γνωρίσματα πού διευκολύνουν τὴ συμμετοχὴ

Θὰ ἤθελα μόνο ν' ἀναπτύξω μία πτυχή οὐσιαστικὰ αὐτῆς τῆς συμμετοχῆς, τὴν ὁποία

καὶ ὑπαινιχθήκαμε λίγο πιὸ πάνω, ὅταν ὑποστηρίζαμε ὅτι ἡ στάση τῶν ἐνοριτῶν καὶ ἡ ἀνταπόκρισή τους στὸ ἐνοριακὸ ποιμαντικὸ ἔργο ἐξαρτᾶται σ' ἓνα μεγάλο βαθμὸ ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχη στάση τῶν ποιμένων καὶ τῶν στενῶν συνεργατῶν τους. Ἐπισημαίνω εὐθὺς ἀμέσως, ὅτι οἱ ἐνορίτες προσελκύονται νὰ συμμετάσχουν στὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς ἐνορίας, ὅταν αὐτὸ ἐπιτελεῖται μὲ σοβαρότητα, μὲ ἐπιμέλεια, μὲ συνέπεια, μὲ ἀφοσίωση, μὲ τάξη, μὲ τήρηση τῶν προγραμμάτων, μὲ σεβασμὸ τοῦ χρόνου τους, ὅταν δηλαδὴ ἐμφανίζει τις συνήθεις ἀρετὲς πού πρέπει νὰ διακρίνουν ἓνα ἔργο καὶ ἰδιαίτερα τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, πού ἀποβλέπει στὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ἐλέχθη προηγουμένως. Πολλὲς φορὲς ἓνα ἔργο κρίνεται ἀπὸ τις λεπτομέρειες. Δὲν θὰ ἐπιμείνω αὐτὴ τὴ στιγμή σ' αὐτό. Μὲ ἐνδιαφέρει νὰ τονίσω μία ἄλλη πλευρά, πού τὴ θεωρῶ πολὺ σημαντικὴ, καὶ ἡ ὁποία ἀναφέρεται στὴν ἀντιμετώπιση τῶν ἐνοριτῶν πού θέλουμε νὰ συμμετάσχουν στὸ ἐνοριακὸ ἔργο. Ποιὸ θὰ ἦταν ἐκεῖνο πού θὰ ἐπιτύγχανε πραγματικὰ νὰ δημιουργήσει τὴν κατάλληλη ἀτμόσφαιρα στὶς σχέσεις ποιμένος καὶ ἐνορίτη - ἐνοριτῶν, ὥστε οἱ τελευταῖοι νὰ ἐλκύονταν σὲ μία συνεργασία μὲ τὴν ἐνορία;

Καταλαβαίνετε ὅτι ἐδῶ δίδεται ἔμφαση στὶς διαπροσωπικὲς σχέσεις καὶ τὰ γνωρίσματά τους, πού θὰ διευκόλυναν ν' ἀναγνωρίσει ὁ ἐνορίτης ὅτι εἶναι ἐπιθυμητὸς καὶ εὐπρόσδεκτος στὴ συνεργασία. Ἐπιγραμματικὰ ἀναφέρω μερικά:

α) Πρῶτο γνῶρισμα εἶναι ἡ προσοχή, ἡ ἰδιαίτερη προσοχή πού πρέπει νὰ ἐπιδείξει ὁ ποιμένας στὸν συγκεκριμένον ἐνορίτη. Ἡ κατηγορία «ἐνορίτης» δὲν περιλαμβάνει συλλήβδην ὅλους τοὺς ἐνορίτες, ὅλοι οἱ ἐνορίτες δὲν εἶναι ἴδιοι. Ὁ καθένας εἶναι κάτι τὸ ἰδιαίτερο καὶ μοναδικό. Ἐχει τὴ δική του ζωὴ, προσωπικὴ, οἰκογενειακὴ, ἐπαγγελματικὴ, ἔχει προβλήματα πού ὀφείλει νὰ ἐπιλύσει, ἔχει τὸν δικό του ρυθμὸ προόδου στὴν πνευματικὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀφομοίωση νέων ἐννοιῶν. Ἀπ' ὅλα αὐτὰ φανερώνεται ἡ σημασία μιᾶς

προσωπικῆς καὶ ὅλως ἰδιαίτερας προσοχῆς πρὸς ἓνα ἕκαστο ἐνορίτη.

β) Ἐνα δεῦτερο γνῶρισμα περιλαμβάνει τὴν ἱκανότητα ἐκτιμῆσεως τοῦ βαθμοῦ ἐξελίξεως τοῦ ἐνορίτη, μὲ ἄλλα λόγια ὁ ποιμένας νὰ μπορεῖ νὰ ἐκτιμῆσει τὴν ὠριμότητα, τὴν ὁποία ὠριμότητα ἔχει ἐπιτύχει ὁ ἐνορίτης πού βρίσκεται μπροστά του. Αὐτὴν τὴν ὠριμότητα πρέπει νὰ σεβαστεῖ ὁ ποιμένας καὶ νὰ ἐκτιμῆσει. Αὐτὸ θὰ προφυλάξει καὶ τοὺς δύο ἀπὸ ὑπερβολικοὺς ἐνθουσιασμοὺς ἢ ξαφνικὲς ἀπογοητεύσεις.

γ) Ὁ σεβασμὸς αὐτὸς τῆς νῦν καταστάσεως δὲν ἀποκλείει ὁ ποιμένας νὰ τηρήσει μιὰ στάση πεποιθήσεως στὴν ἱκανότητα προόδου καὶ βελτιώσεως τῶν ἐνοριτῶν. Δὲν θέλουμε, οὔτε ἐπιδιώκουμε γιὰ συνεργάτη τὸν τέλειον ἐνορίτη. Προσλαμβάνουμε καὶ συνεργαζόμαστε μὲ ἄτομα τὰ ὁποῖα θὰ πρέπει κι ἐμεῖς νὰ βοηθήσουμε νὰ βελτιωθοῦν καὶ νὰ ἀποδώσουν τὰ τάλαντά τους προσφέροντάς τα στὴν Ἐκκλησία. Ἐμπιστευόμαστε αὐτὰ τὰ ἄτομα καὶ ἐμπνέουμε τὴν ἐμπιστοσύνη μας στὰ ἴδια τὰ ἄτομα. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐνορίτες μας δὲν νομίζουν ὅτι μπορεῖ νὰ τὰ καταφέρουν καὶ νὰ συνεργαστοῦν. Ἐμεῖς θὰ τοὺς ἐμπιστευτοῦμε γιὰ νὰ μπορέσουν καὶ οἱ ἴδιοι νὰ ἐμπιστευτοῦν τὸν ἑαυτό τους στὴ συνέχεια. Τὸ σημαντικότερο βέβαια εἶναι ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Κύριος τοὺς ἐμπιστεύεται καὶ τοὺς ἔχει συντάξει στὴν ποίμνη του. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ στάση τοῦ ποιμένα δὲν μπορεῖ καὶ δὲν πρέπει νὰ εἶναι στάση ὑπεροχῆς. Θὰ ἐτόνιζα μάλιστα ὅτι θὰ πρέπει

δ) νὰ μεταχειριστεῖ τὸν ἐνορίτη ὡς ἴσο πρὸς ἴσον. Τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ποιμένας ἔχει νὰ μεταδώσει κάτι στοὺς ἐνορίτες του, μία γνώση ἢ μεγαλύτερη ἐμπειρία ἀπὸ τὴ δική τους, δὲν τὸν ὀδηγεῖ νὰ πάρει μιὰ στάση αὐταρχικῆ. Πιστεύει στὴν ἰσοτιμία, θεωρεῖ τοὺς ἐνορίτες ὡς ἴσους καὶ τοὺς προσκαλεῖ σὲ διάλογο. Δὲν ἐπιβάλλει τὴ γνώση ἢ τὴν ἐμπειρία του σὲ αὐτούς, κι ἂν ἀναφέρεται σ' αὐτές, τὸ κάνει μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ τοὺς προκαλέσει σὲ μία ἔρευνα λύσεων πού ἀρμόζουν καλύτερα στὸ ἔργο πού πρόκειται νὰ ἐπιτελέσουν.

Κι αυτό το κάνει γιατί:

ε) *έπιδιώκει την προώθηση της ελευθερίας και της υπευθυνότητας* κάθε ένοριτη, όσο κι αν το ένοριακό ποιμαντικό έργο δεν είναι άτομική υπόθεση καθενός που συνεργάζεται σ' αυτό, εντούτοις θα πρέπει να είναι καρπός ελευθερίας και υπευθυνότητας.

στ) Ένα τελευταίο γνώρισμα, που θα πρέπει να χαρακτηρίζει τη στάση των ποιμένων είναι *η ελάττωση ή δική τους και η προβολή των ένοριτών*. Ο ποιμένας από τη θέση που κατέχει στην ένορία είναι ο κατ' έξοχήν προβαλλόμενος. Δεν έχει ανάγκη προβολής. Κανείς δεν μπορεί να του πάρει ή να του άμφισβητήσει τη θέση του. Οί ποιμένες όφείλουν να ελαττούνται οί ίδιοι για να αφήνουν θέση στην αύξηση των ένοριτών.

Μόνον με τέτοιου είδους γνώρισμα ο ποιμένας θα δείξει την ειλικρινή πρόθεσή του να συνεργαστεί με τους ένοριτες του και να τους προσκαλέσει να συμμετάσχουν στο ένοριακό ποιμαντικό έργο. Μία τέτοια στάση ασφαλώς πρέπει να είναι ειλικρινής. Δεν μπορεί να είναι έπιτηδευμένη και έξωτερική. Δεν είναι καρπός μιάς έκπαιδεύσεως στις δημόσιες σχέσεις αλλά πνευματικής καλλιέργειας σέ βάθος, έτσι ώστε το έξωτερικό να έκδηλώνει το έσωτερικό άποφεύγοντας κάθε ψευδή έπιγραφή. Μόνον τότε, μπορεί να έπιτευχθεί μία άμφίδρομη έπικοινωνία, και οί ένοριτες θα ανταποκριθούν, λαμβάνοντας την πρόσκληση ως πρόκληση και συνειδητά, θα έλεγα ένσυνείδητα, με πλήρη έπίγνωση του έγχειρήματος και θεωρώντας το ως προσωπική έκλογή θα θελήσουν να συμμετάσχουν στο ποιμαντικό ένοριακό έργο.

Διοικητική πλαισίωση

Έαν περιγράψαμε μερικά γνώρισμα, άπαραίτητα στη στάση των ποιμένων, τα όποια θα διευκολύνουν τις διαπροσωπικές σχέσεις με τους ένοριτες και τη συμμετοχή των ένοριτών στο ποιμαντικό έργο, θα πρέπει να σημειώσουμε έπίσης ότι για την καλή

εϋδωση του ένοριακού ποιμαντικού έργου άπαιτείται και ή πλαισίωση αυτού του έργου με σωστές διοικητικές δομές, με κατάρτιση των στελεχών και άμφίδρομη έπικοινωνία από την κορυφή στη βάση και από τη βάση στην κορυφή.

Δεν είναι της παρούσης στιγμής να άναπτύξω ζητήματα που άφορούν στην έπικοινωνία αυτή. Ο Μακαριώτατος Άρχιεπίσκοπος Άθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστόδουλος, στα τρία χρόνια της θεοφιλοϋς ποιμαντορίας του έπέδειξε ιδιαίτερο ένδιαφέρον, ώστε να τεθούν άσφαλή θεμέλια, στα όποια να βασίζεται το Ποιμαντικό έργο της Ί. Άρχιεπισκοπής Άθηνών. Έμερίμνησε, πέραν της προσωπικής του έπικοινωνίας με τους έφημερίους, να συντάξει με τους στενούς του συνεργάτες Κανονισμό για την Όργάνωση του Ποιμαντικού έργου έγκριθέντα από την Ί. Σύνοδο και να θεσμοθετήσει μάλιστα και Κεντρική Διεύθυνση Ποιμαντικού έργου υπό τον πανιερώτατον Μητροπολίτην Άχελώου κ. Εϋθύμιον. Σε άγαστή συνεργασία με τον Πρωτοσύγκελλο και τους Προϊσταμένους διαφόρων άυτοτελών ποιμαντικών δραστηριοτήτων, καταβάλλεται προσπάθεια συντονισμού του έργου των έπιμέρους Διευθύνσεων, Κέντρων και Ύπηρεσιών της Ι. Α. Α. προς άποφυγή έπικαλύψεων προσπάθεια συνεργασίας και ανταλλαγής προτάσεων άνάπτυξης του συνολικού ποιμαντικού έργου της Ί. Άρχιεπισκοπής.

Πιστεύουμε, ότι ο κανονισμός αυτός είναι μία έγγύηση για την έπι άντικειμενικής βάσεως όργάνωση του ποιμαντικού έργου. Έλπίζουμε ότι με την βαθμιαία ένεργοποίηση των έπιμέρους άρθρων και διατάξεων του κανονισμού θα φανούν και άλλα, πέρα από τα μέχρι τώρα έπιτευχθέντα, άποτελέσματα, με την εϋγενή πρόνοια των εϋλαβεστάτων έφημερίων, και των λαϊκών συνεργατών τους, έπ' όφελεία του πληρώματος της Έκκλησίας των Άθηνών και έν γένει όλων των κατοικούντων στην πόλη αυτή που βρίσκονται υπό την κύρια ποιμαντική εϋθύνη του Μακαριωτάτου Άρχιεπισκόπου της.